

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ
КАБИНЕТ ГВУЕРНЕРА

Народна банка очекује да банке уочи предстојећег Светског дана штедње понуде каматне стопе које неће нарушити стабилност финансијског система

Београд, 14. октобар - Као институција која је надлежна за финансијску стабилност домаћег система, Народна банка Србије, између осталог, константно прати и анализира кретање штедње становништва и каматну политику банака која се спроводи на овом сегменту тржишта.

Уочи предстојећег Светског дана штедње Народна банка Србије изражава задовољство што је, упркос глобалној економској кризи, на нашем тржишту и даље присутан тренд раста динарске и девизне штедње грађана. Посебно охрабрује чињеница да је раст штедње уследио у условима пада каматних стопа на штедне улоге, чему су, поред измењених услова на глобалним тржиштима, допринели и апели Народне банке о неопходности вођења политике каматних стопа која неће нарушити стабилност финансијског система. Слична кретања и тенденције, када је реч о штедњи становништва, бележе се и на тржиштима земаља у окружењу.

Табела: Просечне месечне каматне стопе на депозите становништва у EUR на годишњем нивоу, новоодобрени послови

	до 1 године			1 до 2 године		
	август 2012	август 2013	разлика у п.п.	август 2012	август 2013	разлика у п.п.
Србија	4,28%	2,72%	-1,56	3,96%	3,52%	-0,44
Босна и Херцеговина	2,57%	2,31%	-0,26	3,73%	3,36%	-0,38
Румунија	3,44%	2,45%	-0,99	3,61%	3,03%	-0,58
Мађарска	2,45%	1,53%	-0,92	3,75%	2,85%	-0,90
	Краткорочни депозити			Дугорочни депозити		
Македонија	2,40%	1,70%	-0,70	3,70%	3,30%	-0,40
Хрватска	2,90%	2,29%	-0,61	3,81%	3,25%	-0,56

Коришћена званична статистика каматних стопа централних банака.
Подаци се односе на август, осим за Хрватску за јул.

Дакле, подаци приказани у Табели указују да су у августу ове године у односу на август претходне године просечне каматне стопе на штедњу у еврима положену

на период до годину дана забележиле пад не само у Србији већ и у земљама у окружењу. Иако је њихов пад био најизраженији у Србији, и у другим посматраним земљама он није био занемарљив. С друге стране, снижене су и просечне каматне стопе на штедњу у еврима орочену на период од једне до две године, при чему је њихов пад у Србији био нижи у поређењу са нпр. Мађарском, Румунијом и Хрватском. Коначно, иако су у последњих годину дана каматне стопе на штедњу у еврима у Србији снижене, а њихов ниво приближен стопама које се могу добити за штедњу у земљама у окружењу, оне су и даље више у поређењу са окружењем. У том смислу може се констатовати да је након апела централне банке, али и одговорнијег понашања банака, постигнут значајан степен рационализације у смислу снижавања нивоа каматних стопа. Ипак, оне су и даље врло конкурентне, што је вероватно и разлог за штедњу нерезидената у нашим банкама.

Уважавајући напред наведено, може се рећи да банке данас воде одговорнију политику каматних стопа, с већом одговорношћу према сопственој и стабилности финансијског система. Због тога циљ овогодишњег апела Народне банке Србије није постизање минималних каматних стопа на штедне улоге, већ њихово прилагођавање реалним могућностима од стране банака. С обзиром да трошак извора средстава „диктира“ и цену банкарских кредита, овакво понашање банака свакако је и неопходан предуслов за пад каматних стопа које банке зарачунавају грађанима и привреди на све врсте својих услуга. У том смислу одређени резултати су већ видљиви ако се има у виду да је пад каматних стопа на кредите већ забележен, па је у претходних годину дана код индексираних новоодобрених кредита привреди каматна стопа у просеку смањена за преко 2 п.п. док је трошак динарских кредита привреди у истом периоду снижен за више од 1 п.п. Дакле, тенденција пада каматних стопа на штедњу свакако представља солидну основу за консеквентни пад каматних стопа на кредите, иако она није једини услов за снижење цене кредита. С друге стране, неприхватљиво би било поступање појединих банака да трошак настао по основу ненаплативих потраживања, покушају да надоместе подизањем цене кредита и услуга остатку привреде и становништва. Таквим поступањем банке би ризиковале да и ти клијенти убрзо дођу у позицију да не могу благовремено или уопште измиривати своје кредитне обавезе.

И сами грађани су у дужем временском периоду показали да преферирају сигурност својих улога у односу на привидно атрактивније понуде појединих банака, засноване искључиво на висини каматних стопа. Ову констатацију потврђују и подаци о распореду штедње по банкама, тј. опредељења наших грађана да штедњу не полажу претежно у банке које нуде највише каматне стопе, већ у банке чијим су услугама и производима најзадовољнији. Реч је о банкама које су одговорном политиком и специфичностима самих производа, тј. ширењем лепезе банкарских производа и обогаћивањем понуде штедишама, постигли задовољавајући ниво конкурентности. Ипак, један број грађана се, упркос упозорења Народне банке, и даље превасходно руководи висином каматних стопа на своје улоге. Због тога Народна банка и овога пута апелује управо на поједине банке да се уздржавају од вођења политике нелојалне конкуренције и привлачења

клијената високим каматним стопама на штедњу, а грађане позивамо да се уместо каматним стопама, руководе сигурношћу својих улога.

Народна банка Србије је свесна ризика потенцијалног смањења штедње грађана који може уследити у случају значајнијег смањења каматних стопа на штедњу, али се сигурност исплате штедних улога сматра већим доприносом по стабилност финансијског система. Овакав став се показао као оправдан ако имамо у виду примере из недавне прошлости, када су поједине банке водиле политику нелојалне конкуренције и привлачиле клијенте високим каматним стопама на штедњу, што се завршило тако што је држава, као гарант, морала да ангажује значајна средства за исплату гарантованих штедних улога и санирање штедње у тим банкама.

Поред перманентног указивања на неопходност вођења конзервативне политике каматних стопа на штедне улоге, Народна банка Србије у својој комуникацији настоји да укаже и на већу исплативост штедње у динарима. Промовисање и подршка штедње у локалној валути такође је део стратегије постизања и одржавања стабилности домаћег система, јер већа употреба динара у финансијском систему значи и мању рањивост свих сектора на кретање девизног курса. Поред тога, са аспекта стабилности финансијског система, од великог значаја је и постизање шире дисперзије штедних улога и равномернијег занављања штедње током целе године, уместо тренутне концентрације на период око Светског дана штедње. Концентрација рочности и доспећа депозита на одређени период у години доводи до непотребне изложености ликвидносним ударима. Цену евентуално нарушене финансијске стабилности плаћају сви порески обвезници, као и економска активност и запосленост.

Народна банка Србије стога и ове године позива банке да избегну тржишна понашања која би могла да изазову ризике по ликвидност и стабилност финансијског система и да борбу за клијенте и повећање штедње усмере на побољшање услова, ширење лепезе банкарских производа и обогаћивање понуде штедишама, уз настојање да понуђене каматне стопе не превазилазе ниво камата које се нуде током целе године. У супротном, уколико понашање појединих банака не буде у складу са постулатима одржања финансијске стабилности, Народна банка Србије ће бити принуђена да посегне и за одређеним регулаторним мерама које јој стоје на располагању. Ово, пре свега, како би се задржала сигурност штедних улога наших грађана и како би се створили одрживи услови и за пад каматних стопа на све врсте банкарских услуга.